

lyper
in het
en uit-
rd van
volko-
t God
endige
hoofd-
n dit
schoon
h een
beide

croemd,
iligheid
is ge-
om de
moeten
aardsche
en got-
de Tes-
n alzo
Maar
erk des
leere in
Christe-
dingen,
gen, in
konden
ar is de
de waar-
r'ienne
gemeente
gezocht.
ge ver-
aansche,
het sym-
die de
ne spits-
n hemel
en vinger
inwendig
het uit-
priefters
vaders
gegeven
eren, in
en in de
hadden
an goud,
verade-
zij weer
in voor
n nieuwe
voor hem
oor onse

er Schei-
choone
techoone
belijheid
leere den
an is het
en niet
in prijzen
d volgen,
en wilde
gordijnen
en prach-
t bouwen
die hulde
in genade
voor het
gemeente
dat zij
Heeren
de kunst
dat staan
er zij om
huis en

t nieuwe
akt, Zoo-
die der
n geven,
kon, om
en offer,
prachtige
taan van
we zijn
lgt. En
gen druk
o, onoo-
aten, aan
dat op
gedeelten
dat, door
uitmunt,
duistern
van Rot-

past.

ids.

e beden-
spreken,
aristieke
re onder
ijden, de
rom laat
t Avond-
immers
ha deel-

venals de
gen, zoo
wie bij
voor de
antie van
aan heeft
ingaaende
n Pascha
dijke uit-
et, als
angaande
enis ons
de ver-
het feit,
ingesteld
lijkbaar
aschlam,
gd heeft,
de. Deze
ment in
en wordt
al is dit
at ons
5: 7).
gestemd,
dat niet

alleen de volwassen Israëlieten, maar ook de kinderen aan het sacrament van de Pascha moesten deelnemen. Wel hebben we desalniettemin niet een even uitdrukkelijk gebod als bij de besnijdenis, want hetgeen in Exodus 12: 24 staat: „onderhoudt deze zaak tot eene inzetting voor u en uw kinderen tot in eeuwigheid“, ziet alleen op de blijvende instelling van het Pascha ook voor de toekomstige geslachten; maar wel blijkt uit de voorschriften aangaande het Pascha gevegeven. Zoo bijv. daaruit, dat elk huisvader een lam moest nemen, het moest slachten en eten met heel zijn gezin (Exodus 12: 3). Ook uit het verbod, dat geen zoon van een vreemdeling van het Pascha eten mocht (Exodus 12: 43) volgt van zelf, dat een zoon van een Israëliet dit wel mocht doen. En evenzeer blijkt uit daartoe dat aan de vaders bevolen werd hun kinderen bij het Pascha te onderwijzen, wat de betekenis van het sacrament was (Exodus 12: 26, 27; 13: 8), want daaruit volgt, dat ook de kinderen bij het Pascha tegenwoordig waren.

In hoeverre hierin nu metterdaad een ordinantie Gods schuilt, die ook voor onze kinderen geldt, is een vraag, die we later zullen bespreken, wanneer we toekomen aan de verplichtingen, die voortvloeien uit het genadeverbond. Thans is alleen de vraag aan de orde, of het argument, dat de Gereformeerde Kerk inconsequent handelt door aan kinderen wel den doop maar niet het avondmaal te geven, juist is.

Hierop nu moet geantwoord worden, dat het beroep, dat men hiervoor doet op het Oude Testament, niet opgaat. Want al was het zeker bij Israël Gods ordinantie, dat de kinderen des verbonds en het teken der besnijdenis en het Pascha moesten ontvangen, toch is daarmede volstrekt niet bedoeld, dat beide gevallen gelijk zouden staan. Wanneer God de Heere wilde dat de kinderen onder Israël besneden zouden worden, dan zag dit op pasgeboren kinderen, want de besnijdenis moest plaats vinden, als het kind acht dagen oud was. Maar wanneer God de Heere wilde, dat de kinderen aan het Pascha zouden deelnemen, dan zag dit niet op deze kleine kinderen, maar op kinderen die groot geworden waren. Reeds uit den aard van dit sacrament zelf volgt dit. Want wie aan het Pascha deelnam, moest eten van het vleesch van het Paaschlamb. Hiervan nu kan natuurlijk geen sprake zijn bij kleine kinderen, omdat deze nog geen vleeschvoeding kunnen verdragen. Nu duerde bij Israël, evenals bij alle Oostersche volkeren, de voeding met melk veel langer dan bij onze kinderen het geval is. Van Isaak lezen we, dat hij gespeend werd, toen hij „een groot kind was geworden“ (Genesis 21: 8) en Samuel werd terstond, nadat hij gespeend was, naar Silo gebracht om door Eli te worden opgevoed (1 Sam. 1: 21). Wanneer de Psalmist in Psalm 8 dan ook zegt, dat God „uit den mond der kinde ren en snigelingen zich lof bereid heeft“, is dit, even als wanneer David in Psalm 22: 10 van zich zelf getuigt, dat hij „nog zijnde aan de borsten zijner moeder“ al op God vertrouwd had, alleen dan te begrijpen, wanneer men in het oog houdt, dat met een zuigeling bij Israël heel wat anders bedoeld werd dan wat wij er onder verstaan.

Blijkt reeds hieruit, dat met de kinderen, die aan het Pascha deelnamen, niet kleine kinderen, maar alleen kinderen die groot geworden waren, bedoeld zijn, niet minder duidelijk blijkt dit daaruit, dat de vaders van deze kinderen, wanneer deze het Pascha meevierden, de betekenis van het Pascha moesten verklaren. De kinderen moesten weten en begrijpen, wat het lam dat geslacht werd, betekende, iets waarvan bij kleine kinderen natuurlijk nog geen sprake kon zijn. Een kind moet tot jaren des onderscheids gekomen zijn, voordat het vragen kan: welken dienst hebt gij daar?

En in de derde plaats komt hierbij, dat wel zoalng Israël in de woestijn reisde, het Paaschlamb in de gezinnen geslacht en gegeten werd, maar zodra Israël in Kanaän gevestigd werd, zoals Mozes in Deut. 6: 5 had bevolen, dit alleen geschieden mocht bij het heiligdom te Jeruzalem. Een Israëliet moest daarom, wanneer het Pasche-feest aanbrak, naar Jeruzalem gaan, om daar het Paaschlamb te laten slachten en den Paaschmaalijd te houden. Dat deze reis door de kleine kinderen niet kon worden medegemaakt, spreekt wel van zelf. Van den Heere Jezus lezen we dan ook in Luc. 2: 42, dat hij eerst toen hij twaalf jaar oud was, met zijne ouders mede opging naar Jeruzalem om het Pasche-feest te houden, en men neemt aan, dat dit de algemeene regel was onder Israël. Vermoedelijk hangt dit daarmee samen, dat volgens de Rabbinen een knaap, wanneer hij den puberteits-leestijd bereikt had, een „zoon der wet“ werd, gelijk men het noemde, d.w.z. dat hij nu voortaan verplicht was de geboden te houden en dus ook aan het Pascha moest deelnemen.

Houdt men dit in het oog, dan vervalt daarmede vanzelf het verwijt van inconsequentie, dat men tegen de Gereformeerde Kerk ingebracht heeft, weg. Want evenals bij Israël wordt ook bij ons het kind des verbonds terstond gedoopt en ontvangt het daarin het teken en zegel van de inlijving in het genadeverbond. Maar tot het Avondmaal wordt het kind des verbonds eerst toegelaten, evenals bij het Pascha onder Israël, wanneer het tot jaren des onderscheids is gekomen, en weet, wat dit sacrament betekent. De onderscheiden aard van beide sacramenten brengt dit verschil in leeftijd mede. Bij den doop evenals bij de besnijdenis is het kind des verbonds passief; het ondergaat de sacramentele handeling. Maar bij het Avondmaal evenals bij het Pascha moet het actief optreden, zelf een daad verrichten, en dat kan een pasgeboren kind nog niet, maar alleen een kind, dat tot jaren des onderscheids is gekomen. Evenals het kind onder Israël bij het Pascha moest weten, wat het sacra-

ment beteekende, en herdenken moest de verlossing van Israël uit Egypte, zoo moet ook nu naar Christus' woord, wie het Avondmaal gebruikt, dit doen tot zijn gedachtenis. Gebod als bij de besnijdenis, want hetgeen in Exodus 12: 24 staat: „onderhoudt deze zaak tot eene inzetting voor u en uw kinderen tot in eeuwigheid“, ziet alleen op de blijvende instelling van het Pascha ook voor de toekomstige geslachten; maar wel blijkt uit de voorschriften aangaande het Pascha gevegeven. Zoo bijv. daaruit, dat elk huisvader een lam moest nemen, het moest slachten en eten met heel zijn gezin (Exodus 12: 3). Ook uit het verbod, dat geen zoon van een vreemdeling van het Pascha eten mocht (Exodus 12: 43) volgt van zelf, dat een zoon van een Israëliet dit wel mocht doen. En evenzeer blijkt uit daartoe dat aan de vaders bevolen werd hun kinderen bij het Pascha te onderwijzen, wat de betekenis van het sacrament was (Exodus 12: 26, 27; 13: 8), want daaruit volgt, dat ook de kinderen bij het Pascha tegenwoordig waren.

In hoeverre hierin nu metterdaad een ordinantie Gods schuilt, die ook voor onze kinderen geldt, is een vraag, die we later zullen bespreken, wanneer we toekomen aan de verplichtingen, die voortvloeien uit het genadeverbond. Thans is alleen de vraag aan de orde, of het argument, dat de Gereformeerde Kerk inconsequent handelt door aan kinderen wel den doop maar niet het avondmaal te geven, juist is.

Hierop nu moet geantwoord worden, dat het beroep, dat men hiervoor doet op het Oude Testament, niet opgaat. Want al was het zeker bij Israël Gods ordinantie, dat de kinderen des verbonds en het teken der besnijdenis en het Pascha moesten ontvangen, toch is daarmede volstrekt niet bedoeld, dat beide gevallen gelijk zouden staan. Wanneer God de Heere wilde dat de kinderen onder Israël besneden zouden worden, dan zag dit op pasgeboren kinderen, want de besnijdenis moest plaats vinden, als het kind acht dagen oud was. Maar wanneer God de Heere wilde, dat de kinderen aan het Pascha zouden deelnemen, dan zag dit niet op deze kleine kinderen, maar op kinderen die groot geworden waren. Reeds uit den aard van dit sacrament zelf volgt dit. Want wie aan het Pascha deelnam, moest eten van het vleesch van het Paaschlamb. Hiervan nu kan natuurlijk geen sprake zijn bij kleine kinderen, omdat deze nog geen vleeschvoeding kunnen verdragen. Nu duerde bij Israël, evenals bij alle Oostersche volkeren, de voeding met melk veel langer dan bij onze kinderen het geval is. Van Isaak lezen we, dat hij gespeend werd, toen hij „een groot kind was geworden“ (Genesis 21: 8) en Samuel werd terstond, nadat hij gespeend was, naar Silo gebracht om door Eli te worden opgevoed (1 Sam. 1: 21). Wanneer de Psalmist in Psalm 8 dan ook zegt, dat God „uit den mond der kinde ren en snigelingen zich lof bereid heeft“, is dit, even als wanneer David in Psalm 22: 10 van zich zelf getuigt, dat hij „nog zijnde aan de borsten zijner moeder“ al op God vertrouwd had, alleen dan te begrijpen, wanneer men in het oog houdt, dat met een zuigeling bij Israël heel wat anders bedoeld werd dan wat wij er onder verstaan.

Blijkt reeds hieruit, dat met de kinderen, die aan het Pascha deelnamen, niet kleine kinderen, maar alleen kinderen die groot geworden waren, bedoeld zijn, niet minder duidelijk blijkt dit daaruit, dat de vaders van deze kinderen, wanneer deze het Pascha meevierden, de betekenis van het Pascha moesten verklaren. De kinderen moesten weten en begrijpen, wat het lam dat geslacht werd, betekende, iets waarvan bij kleine kinderen natuurlijk nog geen sprake kon zijn. Een kind moet tot jaren des onderscheids gekomen zijn, voordat het vragen kan: welken dienst hebt gij daar?

En in de derde plaats komt hierbij, dat wel zoalng Israël in de woestijn reisde, het Paaschlamb in de gezinnen geslacht en gegeten werd, maar zodra Israël in Kanaän gevestigd werd, zoals Mozes in Deut. 6: 5 had bevolen, dit alleen geschieden mocht bij het heiligdom te Jeruzalem. Een Israëliet moest daarom, wanneer het Pasche-feest aanbrak, naar Jeruzalem gaan, om daar het Paaschlamb te laten slachten en den Paaschmaalijd te houden. Dat deze reis door de kleine kinderen niet kon worden medegemaakt, spreekt wel van zelf. Van den Heere Jezus lezen we dan ook in Luc. 2: 42, dat hij eerst toen hij twaalf jaar oud was, met zijne ouders mede opging naar Jeruzalem om het Pasche-feest te houden, en men neemt aan, dat dit de algemeene regel was onder Israël. Vermoedelijk hangt dit daarmee samen, dat volgens de Rabbinen een knaap, wanneer hij den puberteits-leestijd bereikt had, een „zoon der wet“ werd, gelijk men het noemde, d.w.z. dat hij nu voortaan verplicht was de geboden te houden en dus ook aan het Pascha moest deelnemen.

Houdt men dit in het oog, dan vervalt daarmede vanzelf het verwijt van inconsequentie, dat men tegen de Gereformeerde Kerk ingebracht heeft, weg. Want evenals bij Israël wordt ook bij ons het kind des verbonds terstond gedoopt en ontvangt het daarin het teken en zegel van de inlijving in het genadeverbond. Maar tot het Avondmaal wordt het kind des verbonds eerst toegelaten, evenals bij het Pascha onder Israël, wanneer het tot jaren des onderscheids is gekomen, en weet, wat dit sacrament betekent. De onderscheiden aard van beide sacramenten brengt dit verschil in leeftijd mede. Bij den doop evenals bij de besnijdenis is het kind des verbonds passief; het ondergaat de sacramentele handeling. Maar bij het Avondmaal evenals bij het Pascha moet het actief optreden, zelf een daad verrichten, en dat kan een pasgeboren kind nog niet, maar alleen een kind, dat tot jaren des onderscheids is gekomen. Evenals het kind onder Israël bij het Pascha moest weten, wat het sacra-

ment beteekende, en herdenken moest de verlossing van Israël uit Egypte, zoo moet ook nu naar Christus' woord, wie het Avondmaal gebruikt, dit doen tot zijn gedachtenis. Gebod als bij de besnijdenis, want hetgeen in Exodus 12: 24 staat: „onderhoudt deze zaak tot eene inzetting voor u en uw kinderen tot in eeuwigheid“, ziet alleen op de blijvende instelling van het Pascha ook voor de toekomstige geslachten; maar wel blijkt uit de voorschriften aangaande het Pascha gevegeven. Zoo bijv. daaruit, dat elk huisvader een lam moest nemen, het moest slachten en eten met heel zijn gezin (Exodus 12: 3). Ook uit het verbod, dat geen zoon van een vreemdeling van het Pascha eten mocht (Exodus 12: 43) volgt van zelf, dat een zoon van een Israëliet dit wel mocht doen. En evenzeer blijkt uit daartoe dat aan de vaders bevolen werd hun kinderen bij het Pascha te onderwijzen, wat de betekenis van het sacrament was (Exodus 12: 26, 27; 13: 8), want daaruit volgt, dat ook de kinderen bij het Pascha tegenwoordig waren.

In hoeverre hierin nu metterdaad een ordinantie Gods schuilt, die ook voor onze kinderen geldt, is een vraag, die we later zullen bespreken, wanneer we toekomen aan de verplichtingen, die voortvloeien uit het genadeverbond. Thans is alleen de vraag aan de orde, of het argument, dat de Gereformeerde Kerk inconsequent handelt door aan kinderen wel den doop maar niet het avondmaal te geven, juist is.

Hierop nu moet geantwoord worden, dat het beroep, dat men hiervoor doet op het Oude Testament, niet opgaat. Want al was het zeker bij Israël Gods ordinantie, dat de kinderen des verbonds en het teken der besnijdenis en het Pascha moesten ontvangen, toch is daarmede volstrekt niet bedoeld, dat beide gevallen gelijk zouden staan. Wanneer God de Heere wilde dat de kinderen onder Israël besneden zouden worden, dan zag dit op pasgeboren kinderen, want de besnijdenis moest plaats vinden, als het kind acht dagen oud was. Maar wanneer God de Heere wilde, dat de kinderen aan het Pascha zouden deelnemen, dan zag dit niet op deze kleine kinderen, maar op kinderen die groot geworden waren. Reeds uit den aard van dit sacrament zelf volgt dit. Want wie aan het Pascha deelnam, moest eten van het vleesch van het Paaschlamb. Hiervan nu kan natuurlijk geen sprake zijn bij kleine kinderen, omdat deze nog geen vleeschvoeding kunnen verdragen. Nu duerde bij Israël, evenals bij alle Oostersche volkeren, de voeding met melk veel langer dan bij onze kinderen het geval is. Van Isaak lezen we, dat hij gespeend werd, toen hij „een groot kind was geworden“ (Genesis 21: 8) en Samuel werd terstond, nadat hij gespeend was, naar Silo gebracht om door Eli te worden opgevoed (1 Sam. 1: 21). Wanneer de Psalmist in Psalm 8 dan ook zegt, dat God „uit den mond der kinde ren en snigelingen zich lof bereid heeft“, is dit, even als wanneer David in Psalm 22: 10 van zich zelf getuigt, dat hij „nog zijnde aan de borsten zijner moeder“ al op God vertrouwd had, alleen dan te begrijpen, wanneer men in het oog houdt, dat met een zuigeling bij Israël heel wat anders bedoeld werd dan wat wij er onder verstaan.

Blijkt reeds hieruit, dat met de kinderen, die aan het Pascha deelnamen, niet kleine kinderen, maar alleen kinderen die groot geworden waren, bedoeld zijn, niet minder duidelijk blijkt dit daaruit, dat de vaders van deze kinderen, wanneer deze het Pascha meevierden, de betekenis van het Pascha moesten verklaren. De kinderen moesten weten en begrijpen, wat het lam dat geslacht werd, betekende, iets waarvan bij kleine kinderen natuurlijk nog geen sprake kon zijn. Een kind moet tot jaren des onderscheids gekomen zijn, voordat het vragen kan: welken dienst hebt gij daar?

En in de derde plaats komt hierbij, dat wel zoalng Israël in de woestijn reisde, het Paaschlamb in de gezinnen geslacht en gegeten werd, maar zodra Israël in Kanaän gevestigd werd, zoals Mozes in Deut. 6: 5 had bevolen, dit alleen geschieden mocht bij het heiligdom te Jeruzalem. Een Israëliet moest daarom, wanneer het Pasche-feest aanbrak, naar Jeruzalem gaan, om daar het Paaschlamb te laten slachten en den Paaschmaalijd te houden. Dat deze reis door de kleine kinderen niet kon worden medegemaakt, spreekt wel van zelf. Van den Heere Jezus lezen we dan ook in Luc. 2: 42, dat hij eerst toen hij twaalf jaar oud was, met zijne ouders mede opging naar Jeruzalem om het Pasche-feest te houden, en men neemt aan, dat dit de algemeene regel was onder Israël. Vermoedelijk hangt dit daarmee samen, dat volgens de Rabbinen een knaap, wanneer hij den puberteits-leestijd bereikt had, een „zoon der wet“ werd, gelijk men het noemde, d.w.z. dat hij nu voortaan verplicht was de geboden te houden en dus ook aan het Pascha moest deelnemen.

Houdt men dit in het oog, dan vervalt daarmede vanzelf het verwijt van inconsequentie, dat men tegen de Gereformeerde Kerk ingebracht heeft, weg. Want evenals bij Israël wordt ook bij ons het kind des verbonds terstond gedoopt en ontvangt het daarin het teken en zegel van de inlijving in het genadeverbond. Maar tot het Avondmaal wordt het kind des verbonds eerst toegelaten, evenals bij het Pascha onder Israël, wanneer het tot jaren des onderscheids is gekomen, en weet, wat dit sacrament betekent. De onderscheiden aard van beide sacramenten brengt dit verschil in leeftijd mede. Bij den doop evenals bij de besnijdenis is het kind des verbonds passief; het ondergaat de sacramentele handeling. Maar bij het Avondmaal evenals bij het Pascha moet het actief optreden, zelf een daad verrichten, en dat kan een pasgeboren kind nog niet, maar alleen een kind, dat tot jaren des onderscheids is gekomen. Evenals het kind onder Israël bij het Pascha moest weten, wat het sacra-

ment beteekende, en herdenken moest de verlossing van Israël uit Egypte, zoo moet ook nu naar Christus' woord, wie het Avondmaal gebruikt, dit doen tot zijn gedachtenis. Gebod als bij de besnijdenis, want hetgeen in Exodus 12: 24 staat: „onderhoudt deze zaak tot eene inzetting voor u en uw kinderen tot in eeuwigheid“, ziet alleen op de blijvende instelling van het Pascha ook voor de toekomstige geslachten; maar wel blijkt uit de voorschriften aangaande het Pascha gevegeven. Zoo bijv. daaruit, dat elk huisvader een lam moest nemen, het moest slachten en eten met heel zijn gezin (Exodus 12: 3). Ook uit het verbod, dat geen zoon van een vreemdeling van het Pascha eten mocht (Exodus 12: 43) volgt van zelf, dat een zoon van een Israëliet dit wel mocht doen. En evenzeer blijkt uit daartoe dat aan de vaders bevolen werd hun kinderen bij het Pascha te onderwijzen, wat de betekenis van het sacrament was (Exodus 12: 26, 27; 13: 8), want daaruit volgt, dat ook de kinderen bij het Pascha tegenwoordig waren.

In hoeverre hierin nu metterdaad een ordinantie Gods schuilt, die ook voor onze kinderen geldt, is een vraag, die we later zullen bespreken, wanneer we toekomen aan de verplichtingen, die voortvloeien uit het genadeverbond. Thans is alleen de vraag aan de orde, of het argument, dat de Gereformeerde Kerk inconsequent handelt door aan kinderen wel den doop maar niet het avondmaal te geven, juist is.

Hierop nu moet geantwoord worden, dat het beroep, dat men hiervoor doet op het Oude Testament, niet opgaat. Want al was het zeker bij Israël Gods ordinantie, dat de kinderen des verbonds en het teken der besnijdenis en het Pascha moesten ontvangen, toch is daarmede volstrekt niet bedoeld, dat beide gevallen gelijk zouden staan. Wanneer God de Heere wilde dat de kinderen onder Israël besneden zouden worden, dan zag dit op pasgeboren kinderen, want de besnijdenis moest plaats vinden, als het kind acht dagen oud was. Maar wanneer God de Heere wilde, dat de kinderen aan het Pascha zouden deelnemen, dan zag dit niet op deze kleine kinderen, maar op kinderen die groot geworden waren. Reeds uit den aard van dit sacrament zelf volgt dit. Want wie aan het Pascha deelnam, moest eten van het vleesch van het Paaschlamb. Hiervan nu kan natuurlijk geen sprake zijn bij kleine kinderen, omdat deze nog geen vleeschvoeding kunnen verdragen. Nu duerde bij Israël, evenals bij alle Oostersche volkeren, de voeding met melk veel langer dan bij onze kinderen het geval is. Van Isaak lezen we, dat hij gespeend werd, toen hij „een groot kind was geworden“ (Genesis 21: 8) en Samuel werd terstond, nadat hij gespeend was, naar Silo gebracht om door Eli te worden opgevoed (1 Sam. 1: 21). Wanneer de Psalmist in Psalm 8 dan ook zegt, dat God „uit den mond der kinde ren en snigelingen zich lof bereid heeft“, is dit, even als wanneer David in Psalm 22: 10 van zich zelf getuigt, dat hij „nog zijnde aan de borsten zijner moeder“ al op God vertrouwd had, alleen dan te begrijpen, wanneer men in het oog houdt, dat met een zuigeling bij Israël heel wat anders bedoeld werd dan wat wij er onder verstaan.

Blijkt reeds hieruit, dat met de kinderen, die aan het Pascha deelnamen, niet kleine kinderen, maar alleen kinderen die groot geworden waren, bedoeld zijn, niet minder duidelijk blijkt dit daaruit, dat de vaders van deze kinderen, wanneer deze het Pascha meevierden, de betekenis van het Pascha moesten verklaren. De kinderen moesten weten en begrijpen, wat het lam dat geslacht werd, betekende, iets waarvan bij kleine kinderen natuurlijk nog geen sprake kon zijn. Een kind moet tot jaren des onderscheids gekomen zijn, voordat het vragen kan: welken dienst hebt gij daar?

En in de derde plaats komt hierbij, dat wel zoalng Israël in de woestijn reisde, het Paaschlamb in de gezinnen geslacht en gegeten werd, maar zodra Israël in Kanaän gevestigd werd, zoals Mozes in Deut. 6: 5 had bevolen, dit alleen geschieden mocht bij het heiligdom te Jeruzalem. Een Israëliet moest daarom, wanneer het Pasche-feest aanbrak, naar Jeruzalem gaan, om daar het Paaschlamb te laten slachten en den Paaschmaalijd te houden. Dat deze reis door de kleine kinderen niet kon worden medegemaakt, spreekt wel van zelf. Van den Heere Jezus lezen we dan ook in Luc. 2: 42, dat hij eerst toen hij twaalf jaar oud was, met zijne ouders mede opging naar Jeruzalem om het Pasche-feest te houden, en men neemt aan, dat dit de algemeene regel was onder Israël. Vermoedelijk hangt dit daarmee samen, dat volgens de Rabbinen een knaap, wanneer hij den puberteits-leestijd bereikt had, een „zoon der wet“ werd, gelijk men het noemde, d.w.z. dat hij nu voortaan verplicht was de geboden te houden en dus ook aan het Pascha moest deelnemen.

Houdt men dit in het oog, dan vervalt daarmede vanzelf het verwijt van inconsequentie, dat men tegen de Gereformeerde Kerk ingebracht heeft, weg. Want evenals bij Israël wordt ook bij ons het kind des verbonds terstond gedoopt en ontvangt het daarin het teken en zegel van de inlijving in het genadeverbond. Maar tot het Avondmaal wordt het kind des verbonds eerst toegelaten, evenals bij het Pascha onder Israël, wanneer het tot jaren des onderscheids is gekomen, en weet, wat dit sacrament betekent. De onderscheiden aard van beide sacramenten brengt dit verschil in leeftijd mede. Bij den doop evenals bij de besnijdenis is het kind des verbonds passief; het ondergaat de sacramentele handeling. Maar bij het Avondmaal evenals bij het Pascha moet het actief optreden, zelf een daad verrichten, en dat kan een pasgeboren kind nog niet, maar alleen een kind, dat tot jaren des onderscheids is gekomen. Evenals het kind onder Israël bij het Pascha moest weten, wat het sacra-

ment beteekende, en herdenken moest de verlossing van Israël uit Egypte, zoo moet ook nu naar Christus' woord, wie het Avondmaal gebruikt, dit doen tot zijn gedachtenis. Gebod als bij de besnijdenis, want hetgeen in Exodus 12: 24 staat: „onderhoudt deze zaak tot eene inzetting voor u en uw kinderen tot in eeuwigheid“, ziet alleen op de blijvende instelling van het Pascha ook voor de toekomstige geslachten; maar wel blijkt uit de voorschriften aangaande het Pascha gevegeven. Zoo bijv. daaruit, dat elk huisvader een lam moest nemen, het moest slachten en eten met heel zijn gezin (Exodus 12: 3). Ook uit het verbod, dat geen zoon van een vreemdeling van het Pascha eten mocht (Exodus 12: 43) volgt van zelf, dat een zoon van een Israëliet dit wel mocht doen. En evenzeer blijkt uit daartoe dat aan de vaders bevolen werd hun kinderen bij het Pascha te onderwijzen, wat de betekenis van het sacrament was (Exodus 12: 26, 27; 13: 8), want daaruit volgt, dat ook de kinderen bij het Pascha tegenwoordig waren.

In hoeverre hierin nu metterdaad een ordinantie Gods schuilt, die ook voor onze kinderen geldt, is een vraag, die we later zullen bespreken, wanneer we toekomen aan de verplichtingen, die voortvloeien uit het genadeverbond. Thans is alleen de vraag aan de orde, of het argument, dat de Gereformeerde Kerk inconsequent handelt door aan kinderen wel den doop maar niet het avondmaal te geven, juist is.

Hierop nu moet geantwoord worden, dat het beroep, dat men hiervoor doet op het Oude Testament, niet opgaat. Want al was het zeker bij Israël Gods ordinantie, dat de kinderen des verbonds en het teken der besnijdenis en het Pascha moesten ontvangen, toch is daarmede volstrekt niet bedoeld, dat beide gevallen gelijk zouden staan. Wanneer God de Heere wilde dat de kinderen onder Israël besneden zouden worden, dan zag dit op pasgeboren kinderen, want de besnijdenis moest plaats vinden, als het kind acht dagen oud was. Maar wanneer God de Heere wilde, dat de kinderen aan het Pascha zouden deelnemen, dan zag dit niet op deze kleine kinderen, maar op kinderen die groot geworden waren. Reeds uit den aard van dit sacrament zelf volgt dit. Want wie aan het Pascha deelnam, moest eten van het vleesch van het Paaschlamb. Hiervan nu kan natuurlijk geen sprake zijn bij kleine kinderen, omdat deze nog geen vleeschvoeding kunnen verdragen. Nu duerde bij Israël, evenals bij alle Oostersche volkeren, de voeding met melk veel langer dan bij onze kinderen het geval is. Van Isaak lezen we, dat hij gespeend werd, toen hij „een groot kind was geworden“ (Genesis 21: 8) en Samuel werd terstond, nadat hij gespeend was, naar Silo gebracht om door Eli te worden opgevoed (1 Sam. 1: 21). Wanneer de Psalmist in Psalm 8 dan ook zegt, dat God „uit den mond der kinde ren en snigelingen zich lof bereid heeft“, is dit, even als wanneer David in Psalm 22: 10 van zich zelf getuigt, dat hij „nog zijnde aan de borsten zijner moeder“ al op God vertrouwd had, alleen dan te begrijpen, wanneer men in het oog houdt, dat met een zuigeling bij Israël heel wat anders bedoeld werd dan wat wij er onder verstaan.

Blijkt reeds hieruit, dat met de kinderen, die aan het Pascha deelnamen, niet kleine kinderen, maar alleen kinderen die groot geworden waren, bedoeld zijn, niet minder duidelijk blijkt dit daaruit, dat de vaders van deze kinderen, wanneer deze het Pascha meevierden, de betekenis van het Pascha moesten verklaren. De kinderen moesten weten en begrijpen, wat het lam dat geslacht werd, betekende, iets waarvan bij kleine kinderen natuurlijk nog geen sprake kon zijn. Een kind moet tot jaren des onderscheids gekomen zijn, voordat het vragen kan: welken dienst hebt gij daar?

En in de derde plaats komt hierbij, dat wel zoalng Israël in de woestijn reisde, het Paaschlamb in de gezinnen geslacht en gegeten werd, maar zodra Israël in Kanaän gevestigd werd, zoals Mozes in Deut. 6: 5 had bevolen, dit alleen geschieden mocht bij het heiligdom te Jeruzalem. Een Israëliet moest daarom, wanneer het Pasche-feest aanbrak, naar Jeruzalem gaan, om daar het Paaschlamb te laten slachten en den Paaschmaalijd te houden. Dat deze reis door de kleine kinderen niet kon worden medegemaakt, spreekt wel van zelf. Van den Heere Jezus lezen we dan ook in Luc. 2: 42, dat hij eerst toen hij twaalf jaar oud was, met zijne ouders mede opging naar Jeruzalem om het Pasche-feest te houden, en men neemt aan, dat dit de algemeene regel was onder Israël. Vermoedelijk hangt dit daarmee samen, dat volgens de Rabbinen een knaap, wanneer hij den puberteits-leestijd bereikt had, een „zoon der wet“ werd, gelijk men het noemde, d.w.z. dat hij nu voortaan verplicht was de geboden te houden en dus ook aan het Pascha moest deelnemen.

Houdt men dit in het oog, dan vervalt daarmede vanzelf het verwijt van inconsequentie, dat men tegen de Gereformeerde Kerk ingebracht heeft, weg. Want evenals bij Israël wordt ook bij ons het kind des verbonds terstond gedoopt en ontvangt het daarin het teken en zegel van de inlijving in het genadeverbond. Maar tot het Avondmaal wordt het kind des verbonds eerst toegelaten, evenals bij het Pascha onder Israël, wanneer het tot jaren des onderscheids is gekomen, en weet, wat dit sacrament betekent. De onderscheiden aard van beide sacramenten brengt dit verschil in leeftijd mede. Bij den doop evenals bij de besnijdenis is het kind des verbonds passief; het ondergaat de sacramentele handeling. Maar bij het Avondmaal evenals bij het Pascha moet het actief optreden, zelf een daad verrichten, en dat kan een pasgeboren kind nog niet, maar alleen een kind, dat tot jaren des onderscheids is gekomen. Evenals het kind onder Israël bij het Pascha moest weten, wat het sacra-

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:
Drenthe vooruit! Op 31 Maart kwamen de „werkers“ voor de Vrije Universiteit in Hoogeveen bijeen om het resultaat van den arbeid op te maken.
Ds. J. C. Brussaard opende de vergadering met gebed en riep den „vredezaame strijder“ een hartelijk welkom toe. Er is een vrede die meer aan zuchtspijghel dan aan degelijkheid is toe te schrijven. Er is een strijd die de kracht staalt en de waarheid ontloopt.
De Vrije Universiteit heeft stoffelijke hulp nodig, maar om het beginsel waarvan zij uitgaat, het doel waarnaar zij streeft, de middelen die zij aanwendt, beter te doen uitkomen, meer bekend te maken door juist omschrijving, is meer noodig dan geld.
Bijzondere leerstoelen zijn bijzonderheden en moeten dat blijven, maar een Vrije Hoogeschool, heel de wetenschap omvattend, moet voor den Christen onmisbaar zijn.
En deze school moet voor al haar onderwijs staan op den grondslag van Gods Woord.
De Vrije Universiteit staat niet concurrerend tegenover de school der kerken. Men behoeft niet te vrezen, dat er door het bespreken van de Vrije Universiteit verdeeldheid zal ontstaan, tenzij het zou zijn als destijds, toen het onderscheid tusschen Luther en Calvijn tot verschil werd. De vraag moet beantwoord worden, niet wat wij het liefste willen, en ook niet wat wij het beste achten, maar wat God in Zijn Woord van ons eischt. Het is meer voorgekomen dat wij wijzer willen zijn dan God, maar dan bleek het toch, dat het „dwaze Gods“ wijzer is dan de menschen.
Na zulk een broederlijke bespreking, waarin de noodzakelijkheid van een gezonde agitatie tegen sommige bewaren die werden ingebracht, werd uiteengezet, kwamen de rapporten van de orde. Het bleek dat tot op heden een vooruitgang was verkregen van 2 leden en 91 begunstigers tot een bedrag van fl. 250 per jaar. Nog enkele opgaven werden ingewacht, o. a. uit Hoogeveen, waaruit kan worden afgeleid dat Drenthe in verhouding althans niet tot de minste provincien behoort.
Aan stil zitten werd niet gedacht. Vergaderingen als deze werden als hoogst nuttig beschouwd, waarom werd besloten tot het beleggen van een volgende samenkomst te Hoogeveen, waarbij dan een openbare vergadering zal worden gehouden en Prof. Ridderbos als voorganger zal worden gevraagd. Na dankzegging door Ds. Bouma werd de vergadering gesloten.
Classe 's-Gravenhage.
De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage bericht, dat de vergadering der Classe 's-Gravenhage D. V. vergaderen zal te 's-Gravenhage op Dinsdag 9 Mei a. a., gewone tijd en plaats. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór Dinsdag 25 April e. k. bij den scriba, van Speijksstraat 105, 's-Gravenhage.
Namens den kerkeraad voorn.
E. LION CACHET,
Scriba.
's-Gravenhage, 11 April 1916.
Aan al de Corporatiën in den boezem der Geref. Kerken, die zich wijden aan den arbeid onder het verlorene.
Aan het eind van het eerste Congres voor Gereformeerde Evangelisten werd met bijna algemeene stemmen besloten, in 1914 weder zulk een samenkomst te houden. De bange oorlogstoestand, die aller harten verontrust en alles uit zijn natuurlijke verhoudingen losgewerkt heeft, was oorzaak, dat het tweede Congres herhaaldelijk verschoven moest worden.
D. V. zal het nu worden gehouden op Woensdag den derden Mei te Rotterdam in „de Doelen“. Weder zullen drie groote referaten de bespreking van belangrijke onderwerpen inleiden.
In de eerste algemeene vergadering zal Prof. L. Lindebloom optreden met het hoofdreferaat over: „Evangelisatie en Genadeverbond“.
Des namiddags zullen er twee Sectievergaderingen zijn. In Sectie A zal Prof. Dr. F. W. Groshede handelen over: „Toerusting van arbeiders tot het Evangelisatiewerk“. In Sectie B zal Dr. H. Kaajan van Rotterdam spreken over de vraag: „Hoe de afgedwaalde en verwaarloosde jongelieden van onderscheiden stand en kring zijn te zoeken en te baarbeiden“.
Het Comité heeft de regeling zó getroffen, dat er nu ruimter tijd beschikbaar zal wezen voor het debat, dan dit op het eerste Congres het geval zijn kon. Ook zal in elke Sectievergadering nog een ondergeschikt punt aan de orde worden gesteld niet eene korte inleiding. Voorts zal er gelegenheid zijn tot het doen van vrije mededeelingen en vragen, den arbeid der Evangelisten betreffende. In de avondvergadering, de sluitingsbijeenkomst, zullen Ds. G. Wielenga van Zwolle en Ds. J. P. Tazelaar van Weesp als sprekers optreden.
Dringend wordt het Comité U uit, een of meer afgevaardigden te zenden. Opdat de deelneming zoo groot mogelijk zou kunnen zijn, werd de entree voor elken afgevaardigde gesteld op 30 cents. Voor hen die de Handelingen van het Congres wenschen te ontvangen, is de entree f. 1.50. De Acta van het tweede Congres zullen verschijnen in hetzelfde formaat als die van het eerste.
Zoo spoedig mogelijk zal het volledige programma der werkzaamheden worden gepubliceerd.
Wij door de Pers algemeen werd uitgesproken, dat het eerste Congres uitnemend geslaagd is, verwacht het Comité, dat Gij aan deze uitnodiging gaarne gehoor geven zult. Vriendelijk verzoeken wij U, de namen der Broeders, die door U afgevaardigd zullen worden, zoo spoedig mogelijk aan het adres van Ds. J. P. Tazelaar te Weesp te willen opgeven.
Het Congres is alleen voor leden van de Gereformeerde Kerken toegankelijk.
In 1913 is op de vergadering in „Parkzicht“ gezegd, dat, zou er eenheid van gedachte komen ten aanzien van de verschillende principieele vraagstukken, bij het onderwerp „Evangelisatie“ aanhangig, eerst meer ervaring moest worden verkregen. Wij zijn nu drie jaren verder. Een gezegende invloed is van het eerste Congres uitgegaan. Allerwegen kwam er actie, zoowel op het platteland als in de steden. Dit geeft grond om te hopen, dat de samenkomst te Rotterdam ons het rechte spoor zal wijzen, om in den weg van ernstige bespreking en voortgaand onderzoek te komen tot geleidelijke oplossing van het machtig probleem der Evangelisatie.
Moge het den Heere behagen, uit genade

Buitenland.

Zwitserland. Prof. Hadorn over eene geestelijke entente.
Van uit Amerika worden van Christelijke zijde pogingen in het werk gesteld, om tot vrede te geraken door middel van een „geestelijke entente“. In de nieuwe wereld heeft men daarvoor een comité gevormd, waarvan Dr. Mac Farland als secretaris optradt. Deze heeft in last, Engeland, Duitsland en Frankrijk te bezoecken om de groeten der Amerikaanse broeders over te brengen en daarbij te trachten der Christenen van deze landen te brengen tot eene geestelijke entente. Daartoe moet hij zich in verbinding stellen met leidende persoonlijkheden, om te onderzoeken of eene geestelijke overeenstemming tusschen de Christenen der Evangelische kerken mogelijk is.
Deze Dr. Mac Farland heeft met den hoogleraar Hadorn te Bazel een gesprek gehad. Daarna werd genoemde hoogleraar benoemd door een lid van de „Society of Friends“ (Kwakers), die met een zielemissie naar Europa gekomen was. Volgens deze Amerikaanse belijders des Heeren, zou nu mogelijk zijn de uit elkander geslagen christenen in genoemde landen daartoe te brengen, dat zij met opzetting van alle politieke beschouwingen, een geestelijke overeenstemming zoeken, waaruit dan een vredesstemming zou geboren worden.
Hierover schrijft Prof. Hadorn: „Ik gaf hem te verstaan, dat naar mijn oordeel de Christenen in Duitsland, in plaats van de groeten van de Christenen in Amerika, liever de tijding zouden ontvangen dat de Amerikaanse levering van munie opgehield. Hierop gaf de kwaker ten antwoord, dat men het Christelijke en het rechtelijke vraagstuk goed moest onderscheiden, en wat het rechtelijke betreft, zou ook Amerika gaarne aan Duitsland oorlogsmateriaal leveren, wanneer het die waren maar kon afnemen. Hij zeide voorts, dat wanneer Zwitserland met een nabuur oorlog voerde, het bijde kon zijn, wanneer het in het neutrale buitenland munie koopen kon. Op het denkbeeld van Dr. Mac Farland ingaande, beweerde ik, dat niet het buitensluiten van een politieke betrekking, maar juist het ter sprake brengen der staatkundige verschillen in een kring van Christenen uit de oorlogvoerende landen, uitsicht geven kan op wegneming van misverstand, waaraan dan eene geestelijke toenadering kan voortvloeien. Het is toch telkens door de ervaring gebleken, dat een mondgesproken menschen nader tot elkander brengt, terwijl schriftelijke verhandelingen gewoonlijk aanleiding geven tot nieuw misverstand. Het schijnt mij echter toe, dat, wanneer het tot zulk een samenspreken kwam, het tot niets leiden zou. Als men de Zomp gelooft, mag, verwerpt men in Frankrijk elke gedachte aan een bemiddeling, en wil van een vrede, op den grondslag van een elander te gepoet niet komen, niets weten. Men wil den oorlog tot het uiterste, om den vrede te kunnen dicteeren, en dit schijnt ook de stemming in Engeland te zijn. Daarom doet de Fordsche vredesmissie, vergeefsche moeite. De voordrachten die de Amerikaanse vertegenwoordigers dezer mistie in neutrale landen houden, waarover Dr. Mac Farland niet goed te spreken was, doen duidelijk uitkomen, dat het streven van den heer Ford inderdaad ideaal is. Het grootste gebrek dezer actie bestaat echter hierin, dat deze voordrachten: „Er is genoeg gedood!“ in de kleine neutrale landen van Europa gehouden worden, in plaats van in Amerika, welk land door het leveren van munie er alleen aan schuldig is, dat de oorlog nog voortduurt en niet reeds ten einde gebracht werd. Daarom zijn wij in Zwitserland van oordeel, dat deze Amerikaanse vredespredicatie, hoe schoon zij klinkt, aan het verkeerde adres gericht wordt.“
WINKEL.

Voor Kinderen.

DE TEGENHANGER.

I.

VERHOUDING.

Veel lezers herinneren zich ongetwijfeld nog de geschiedenis van Stevens, den Amsterdamse wijkeljongen, die door de afgunst van zijn kameraad bijna het leven had verloren. Niet onmogelijk, dat deze of gene heeft gedacht: kan dat wel waar zijn? Het klinkt haast ongelooflijk.
Nu, dat het waar is kan ik nu niet even gerust hart verzekeren. Maar het trof mij hoe ontroerd denzelfden tijd als waarin Stevens leefde, in een vreemd land iets dergelijks als zijn geschiedenis, bleef, heeft plaats gevonden, en wel in Hamburg, de groote koopstad. Dat werd mij medegedeeld door een heer uit Zuid-Duitsland, die mij het verhaal gaf, door den meest belanghebbende zelf beschreef.
Een jaartal is in heel het verhaal niet te vinden. Doch we kunnen den tijd vrij juist bepalen, als we weten dat de geschiedenis voorviel nadat Hamburg van de Fransche overheersing was bevrijd en vóór dat er spoorwegen in Duitsland waren. Dat brengt ons tot het begin der 19e eeuw of iets later.
En nu laten we onzen man, al is 't in een andere taal en met wat noodige verandering, aan het woord.
Bijna even lang als de groote uitvoerhandel van Lehman en zoon aan de Hamburger haven bestaat, is ook daar een, die den naam Wolters draagt, pakhuismeester geweest. 't Was als 't ware een erfopvolging, zoowel wat des patroons als de ondergeschikten betreft.
Hoe dat zoo kwam heeft mijn vader mij dikwijls verhaald. Zijn grootvader Jan Hendrik Wolters, was afkomstig uit een dorp in Holstein, en had daar als boerenknaap gewoond met zijn vriend Friedrich Lehman. Beiden waren kinderen van arme lieden. Daarom besloten zij in den vreemde hun geluk te beproeven, gelijk zoo vele Duitschers deden. Daar ze echter lieft op Duitschen grond bleven, richtten zij hun achtere naar Hamburg, de groote, vrije handelsstad die niet ver lag van het hertogdom Holstein.
Of nu de beide vrienden een recht begrip hadden van waar geluk, valt wel te betwijfelen. Hun doel was vooruit te komen in de wereld, rijk te worden. Dat geluks is dan ook een van hen rijkelijk van deel geworden. Maar de andere heeft er weinig of niets van gezien. Uit den een is een groot heer gegroeid. De ander is een arme slokker gebleven zijn leven lang.